

VANDAAAG

LENTE
2018

OVER ZINGEVING EN LEVENSKUNST

DE ZUID-AFRIKAANSE
MPHO TUTU OVER VERGEVEN
'HET IS EEN GIFT
AAN JEZELF'

ROBOTICA WORDT STEEDS SLIMMER
VERLIEZEN WIJ DE CONTROLE?

DE VOORS EN TEGENS VAN
LEVEN IN JE EIGEN BUBBEL

VERGEVING: EEN GIFT AAN JEZELF

Ons land werd vorig jaar een inspirerende vrouw rijker: dominee Mpho Tutu-van Furth. De dochter van de Zuid-Afrikaanse aartsbisschop en Nobelprijswinnaar Desmond Tutu kwam voor de liefde naar Nederland. Haar huwelijk met een vrouw betekende dat ze haar priesterambt in Zuid-Afrika moest neerleggen. Een gesprek met Mpho over de kracht van vergeven, waar ze samen met haar vader een boek over schreef.

n vergeven zit niet voor niets het woord 'geven'. Het is een van de eerste dingen die Mpho Tutu-van Furth (54) zegt, wanneer ze aan haar keukentafel in Amstelveen vertelt over vergeving. "Ik zie vergeving als een gift. Een gift aan de ander, maar vooral aan jezelf. Want zonder vergeving is het onmogelijk gelukkig te zijn", stelt Mpho. "Het zit al in kleine dingen. Iedere keer dat je partner je kwetst, je kind je irriteert of een vriend je boos maakt en je doet niets, wordt je leven een beetje donkerder. Het is of er modder tegen je raam wordt gegooid. Niet alles blijft hangen, maar na een tijdje kun je toch niet meer naar buiten kijken. De gevoelens van pijn en wrok die je opkropt, nemen op den duur de vreugde uit je leven weg." Belangrijk dus om het raam schoon te maken. Door te vergeven, laat je los. Dat betekent niet dat je ontkent wat er is gebeurd of dit probeert te verzachten. "Juist niet", vertelt Mpho. "Je kiest er alleen voor om het geen vat meer te laten hebben op je leven." Mpho omschrijft vergeving als een proces waarbij je het heft weer in eigen handen neemt. "Als jou iets wordt aangedaan, lijkt dat iets over jou te zeggen. Als ik jou in je gezicht sla, lijkt dat te zeggen dat jij iemand bent die ik in het gezicht mag slaan. Door het proces van vergeving aan te gaan, ontkracht je dat. In plaats van jezelf klein te maken omdat je geslagen werd, maak je jezelf groot door de ander zijn misstap te vergeven. Je laat de ander weten dat het niet oké is wat hij doet en zegt daarmee dat je waardigheid en respect verdient. Je staat op voor jezelf."

In het groot ziet Mpho het belang van vergeving ook voor de wereld. "In landen en situaties waar mensen niet in staat zijn te vergeven, zie je dat de cirkel van haat en geweld blijft voortbestaan. Jij vermoordt hem, dan vermoord ik jou. Jullie gooien een bom hier, dan sturen wij een leger daar. Denk aan het Midden-Oosten:

'GEOELEN VAN PIJN EN WROK DIE JE OPKROPT, NEMEN DE VREUGDE UIT JE LEVEN WEG'

boosheid en angst heersen." Die cirkel is te doorbreken door vergeving. In Zuid-Afrika werd na de afschaffing van de Apartheid in 1990 bewust de weg van vergeving ingeslagen. Leaders als Nelson Mandela en Mpho's vader Desmond Tutu beseften dat dit de enige manier was om als één volk verder te kunnen na een lange periode van onderdrukking. Er werd een waarheidscommissie in het leven geroepen die slachtoffers en daders van de Apartheid de kans gaf hun verhaal te vertellen, in ruil voor amnestie. De commissie, met Desmond Tutu aan het hoofd, is uniek in de wereldgeschiedenis. Mpho vertelt erover: "Vergeving kun je niet afdwingen. Maar door mensen de waarheid te laten vertellen en echt te kijken naar alles wat er gebeurd was, ontstond er ruimte. Dat was ongelooflijk waardevol. De pijn werd erkend, waardoor mensen het gebeurde een plek konden geven."

Dat Zuid-Afrika koos voor deze weg, heeft veel te maken met de filosofie van Ubuntu die leeft in het land. Ubuntu draait om de toewijding tussen mensen onderling. Het betekent dat je alleen mens bent in relatie tot andere mensen. 'Ik ben doordat wij zijn.' "Veel Zuid-Afrikanen

afvragen: hoe helpt het jou als je vasthoudt aan iemands misdaden? Wat brengt het jou om iemand niet te vergeven?"

Zoals ook blijkt uit het voorbeeld van Zuid-Afrika, heeft vergeving alles te maken met het vertellen en erkennen van de waarheid. Mpho: "Als er iets gebeurd is, kun je er geen deken overheen gooien en zeggen: zo, nu is het vergeven. Dingen die je geen naam geeft, blijven terugkomen." Daarom zijn eerste stappen in het proces van vergeving het benoemen van de pijn en het vertellen van het hele verhaal. Makkelijk is dat niet, weet Mpho. "Natuurlijk is het niet fijn om stil te staan bij dingen die pijn doen. Daarnaast spelen ook schaamte en trots vaak een rol. Liever stoppen we het gebeurde weg dan dat we het op tafel leggen om eens grondig te onderzoeken. Toch is dat nodig om uiteindelijk te kunnen helen." Het gaat er daarbij vooral om dat je eerlijk bent naar jezelf. Het uitspreken naar de ander is mooi, maar niet noodzakelijk. "Je kunt vergeven zonder dat de ander daarvan weet", aldus Mpho. Vergeving hoeft dan ook niet altijd te betekenen dat je samen verder gaat. De laatste stap in het vergevingsproces biedt twee opties: verzoenen of loslaten. Mpho legt uit: "Bij verzoening ga je niet automatisch terug naar hoe het was. Je vormt een nieuwe relatie waarin wat er gebeurd is een plek heeft, maar er geen sprake meer is van schuld. Soms kan dat niet, bijvoorbeeld omdat de relatie onveilig is voor jezelf of omdat de ander overleden of uit beeld is. Dan is loslaten de juiste weg. Maar ook dan pas als de lei helemaal schoon is."

In haar eigen leven heeft Mpho de kracht van vergeving ervaren. Ze denkt terug aan die dag in april 2012 dat haar huishoudster werd vermoord. De vrouw kwam dagelijks bij Mpho en haar dochters thuis en voelde voor hen als onderdeel van het gezin. Een vroegere tuinier van

plaatsen de gemeenschap boven het individu", verduidelijkt Mpho. "Vergeving was voor hen een gezamenlijk commitment om met elkaar verder te kunnen."

Ubuntu vormt met haar geloof in God de basis van Mpho's overtuiging over vergeving. "We zijn als mensen allemaal met elkaar verbonden. We moeten het samen doen in deze wereld. Vergeving is gezond voor jezelf als individu, maar draagt ook bij aan dat grotere geheel. Daarbij kun je je

Mpho bracht haar om bij een overval op het huis. “Het was een ongelooflijk pijnlijke en beangstigende ervaring voor mij en mijn dochters”, vertelt Mpho. “Wat hij stal, was helemaal niets in vergelijking met de waarde van het leven van deze vrouw. Daarin zat de boosheid bij mij vooral. Het proces van vergeving heb ik zelf afgelegd, samen met mijn kinderen. De man heb ik nooit meer gezien. Maar door hem te vergeven, kon ik het achter me laten. Ik voel nu vooral een diepe pijn voor hem. Hij is nog zo jong, in de twintig, en zo op de verkeerde weg. Ik wens hem oprecht een beter leven.”

Twee jaar geleden trouwde Mpho met de Nederlandse VU-hoogleraar Marceline Tutu-van Furth. Vanwege haar huwelijk met een vrouw mocht ze haar priesterambt in de Anglicaanse kerk niet langer vervullen. “Het heeft me heel veel pijn gedaan”, vertelt Mpho. Toch is ze op dit vlak niet bezig met een vergevingsproces. “Het verschil is dat ik het inleveren van mijn priesterlicentie niet zie als iets wat mij specifiek wordt aangedaan. Het bisdom in Zuid-Afrika volgde ook maar de regels. Het heeft daarentegen alles te maken met een

verkeerd gedachtegoed binnen de Anglicaanse kerk in Zuid-Afrika als het gaat om homoseksualiteit. Ik heb er het volste vertrouwen in dat de kerk op een dag zal inzien dat het bij de aanstelling van priesters gaat om talent, en niet om de vraag met wie ze getrouwd zijn.”

De boodschap die Mpho de mensheid het liefst wil meegeven, is altijd te zoeken naar de volgende juiste stap. “Wat ik bewonder aan mijn ouders, is dat zij stap voor stap gekomen zijn waar ze nu zijn. Je gaat niet van A naar Nobelprijs. Daar zit een hele weg tussen. En op die weg hebben mijn ouders steeds het commitment gehad om ‘the next right thing’ te doen. Dat is het gebed waarmee ook ik leef: geef me de kracht om de volgende goede stap te zetten. Twijfel je welke dat is? Ga dan na wat het meest liefdevolle is om te doen. Want de volgende juiste stap is altijd de meest liefdevolle. Uiteindelijk gaf dat de doorslag toen ik moest kiezen tussen het priesterambt en mijn huwelijk met Marceline. Hoe moeilijk de beslissing ook was, het laatste leek mij het meest liefdevolle.” ○

‘FLUITEND NAAR JE VRIJWILLIGERS- WERK’

Hoe gaat het met het vrijwilligerswerk in Nederland? Goed, meent hoogleraar Lucas Meijs. Nederlanders zijn nog steeds bezielde en bereid om als vrijwilliger aan de slag te gaan. Maar dat vraagt wel om nieuwe en flexibele vormen van organiseren en faciliteren.

Lucas Meijs is hoogleraar Strategische Filantropie en Vrijwilligerswerk aan de Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit en publiceert over vrijwilligerswerk, maatschappelijk ondernemen en de participatie-samenleving.

'DOOR TE VERGEVEN KIES JE ERVOOR OM HET GEBEURDE GEEN VAT MEER TE LATEN HEBBEN OP JE LEVEN'

- Mpho Tutu

